

γοργές κι' εύτυχίας ἀπὸ τότες π' ἄφησα τὸ σπίτι μου,
εἶναι, γιατὶ εἴμαι κοντά σου. "Ἄν σὺ σκοτωθῆς τὶ^ν
ὤφελεῖ ἡ ζωή.

— "Ελα νὰ σὲ φιλήσω, γιατὶ κάτι τι μοῦ λέει,
πῶς θὰ χωριστοῦμε γιὰ πάντα. "Ἐνας Θεός τὸ ζεύρει
πόσον σ' ἀγαπῶ ἀπὸ τότες ποῦ σ' ἐπῆρα κοντά μου·
κοντεύουν τώρα πέντε χρόνια καὶ θαρρῶ πῶς ἡ αν-
χτές.

Μὲ δακρυρροσύντας ὄφθαλμοὺς ὃ μέγας στρατηλά-
της, ἔκλινε πρὸς τὰ ἄρισ ερὰ τοῦ ἵππου του, ἔδρα-
ξατο καὶ ἡσπάσθη παραφόρως τὸν νεαρὸν ψυχογυιόν
του, ἀσ' οὐ τοῦ σ. θίους ἔξηρχοντο λυγίσι.

Ε.

Γινώσκομεν ἐκ τῆς ἀφηγήσεις τῆς Γαρουφαλιᾶς
ἀρκούντως τὸν ψυχογυιὸν τοῦ Καραϊσκάκη· ἐν τού-
τοις, δὲ, κρίνομεν ἀσκοπὸν νὰ εἰπωμέντινα περὶ αὐ-
τοῦ τοῦ τεσσοῦτον γνωστοῦ ἐκ τῶν παραδόσεων καὶ
πολλῶν ιστοριῶν.

Ο Κωνσταντῆς ἡτο μετρίου ἀναστήματος καὶ
μᾶλλον εὐτραφής. Ἐφαίνετο ὅτι διέτρεχε τὸ 20 ἑτος
τῆς ἡλικίας του, καὶ ἐν τούτοις οὐδὲ ἡ ἐλαφροτέρα
ἡβη ὑπῆρχεν εἰς τὰς παρειάς του καὶ τὰ κοράλλινα
χειλη του. Εἶχεν ὄφθαλμοὺς μέλανας καὶ ζωηρούς,
ὄφρυς ἐπίστις μελανίας καὶ ἡνωμένας, μέπωπον εὐρύ
καὶ κόμην μακρὰν καὶ πυκνήν. Τὸ πρόσωπόν του
σιτόχοουν καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἡττον ἡλικικές,
εἶχε σχῆμα ωοειδές. Ο λαιμός του, εὔρωστος καὶ
εὔσχημος, ἀνοικτὸς δὲ μέχρι τοῦ σημείου ἀπὸ τοῦ
δυοῖσιν ἥρησίζε τὸ στηθός του, ὡμοίας πρὸς λαιμὸν
ἄγαλματος Ἀφροδίτης. Τὸ στῆθός του, παρὰ τὴν
τότε ἐπικρητοῦσαν συνήθειαν τῶν πολεμιστῶν, ἦν
πάντοτε ἐπιμελῶς κεκαλυμμένον διὰ τοῦ ὑπενδύτου
καὶ ἡ ὁσφύς του λεπτὴ καὶ εὐλίγιστος ὡς ἡ τῆς σφη-
κός ἐνεδύνετο πάντοιε φιλοκάλως καὶ πολυτελῶς γαὶ
οἰονεὶ ἡρέσκετο ἐπιδεικνύων τὸν ἴματισμὸν αὐτοῦ.
Ὕγαπτ τὸν στρατηλάτην αὐτοῦ παραφόρως, καὶ ἐπὶ
πεντακείσιαν ὀλόκληρον παρὰ τὸ πλευρόν του συνεμε-
ρίσῃ τεὺς κινδύνος καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ. Εἶχε λά-
βει τέσσαρες πληγάς, ὡνὴ μία, ἣν ἔλαβεν εἰς τὸ Δί-
στομόν, εἰς τὸ στῆθας. Τ. γ. σοβάρεν ταῦτην πληγὴν
ἐθεράπευσεν ὁ χειρουργός Ο . . . , δοτὶς ἔκτοτε ἀπό-
λανε τῆς εὐνοίας του ἀρχιστρατήγου Καραϊσκάκη;
ἢ οὐδεὶς ἡδύνηθε τότε νὰ ἔγηγήσῃ τὸ αἵτιον καὶ
πάντες σχεδὸν παρεδέχθησαν ὡς αἵτιον τὴν ὑπέροχον
ικανότητα τοῦ χειρουργοῦ.

Τοιούτος λοιπὸν ἦν ὁ πεφημισμένος ψυχογυιὸς τοῦ
Καραϊσκάκη, δοτὶς ἐπ' οὐδὲν λόγω ἐπειδέτο νὰ ἀπο-
μακρυνθῇ κατὰ τὴν ὥραν ἔκεινην τοῦ ἐσχχιού κιν-
δύνου ἀπὸ τοῦ πλευροῦ τοῦ Καπετάνιου του.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Ν. Α. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΑΜΜΗΣ

(Πρωτότυπον διήγημα)

(Συνέχεια καὶ τέλος)

— Εἰδε, ἔλεγε, πῶς βαστοῦσε τὸν τέντζερε γε-
μάτο ἀπὸ σοῦπα, καὶ ἔκανε ἔτσι, καὶ τὸν ἔβανε στὸ
κεφάλι του . . .

Δὲν ἐπρόθιασεν ὅμως νὰ τελειώσῃ, διότι
ὅ αὐτόπτης τοῦ ὄνειρου οὐδὲ, ἐνδιαφερόμενος
τὰ μάλιστα, ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ ἐπέμβῃ, αἰσθαν-
θεὶς τὴν προσγιγνομένην εἰς τὴν δλικὴν ἀξίαν τοῦ
δράματος Ζημίαν, ὡς ἐκ τῆς ἀτελοῦς καὶ μεστῆς
ἀνακριβειῶν ἀφηγήσεως τοῦ πατρός του.

— Εἶχαμε βάνει, λέει, ἀπάνου στὴν φωτιὰ τὴν
σοῦπα ἀπὸ ἀραιμπεσίτη,—εἰπεν, ἀναλαβών αὐτὸς τὸ
νῆμα τῆς διηγήσεως, καὶ κοσμῶν αὐτὴν διὰ λέξεων
καὶ σχημάτων ἐκφραστικῶν,—καὶ ἔθραξε φράκι φράκι,
καὶ κεῖ ποῦ ἔθραξε, λέει, σήκωσα τὸ τσουκάλι, καὶ
ἔκανε ἔτσι δανά, καὶ τὸ πέρασα, λέει, στὸ κεφάλι
μου,—καὶ ἐποίησε διὰ χειρονομίας ἐπιτυχοῦς τὸ σχῆ-
μα. Καὶ μὲν περεχύσανε τὰ βραστά ζυμιὰ καὶ τ' ἀ-
ραιμπεσίτηα ως κάτου, καὶ ἔμεινε, λέει, σματίς ὁ τέν-
τζερες περασμένος στὸ κεφάλι μου.

Περάνας δὲ τὸν λόγον, ἀπεγχώρησε πάλιν εἰς τὴν
γωνίαν του ἐν μετριόφρονι συστολῇ.

Ἐθεωρησα πρέπον νὰ ἔξαρω καὶ ἔγω τὸ αἰσιον
τοῦ λαμπροῦ ὄνειρου, καὶ βεβαιώσω, ὅτι ἐσήμανεν
ἀφθονίαν ἀγαθῶν.

— Ναι καὶ μεῖς αὐτὸς εἶπαμε, καὶ ὁ τέντζερος θὰ
εἶνε τὸ στεφάνι, ὑπέλαθε μετὰ χαρᾶς καὶ ἡ γραία,
ἱμφαντικῶν νεύτασα, ἐνῷ ἀφ' ἔτερου ἡ Ζαχαρένια:

— Καλὲ καὶ τὰ δηνειρά τους γύφτικα σὰ κι' αὐ-
τούς! πῶς θάτακούω καθημέρα, νενέκα μου; γιὰ τὸ
θέο, καλὸ τὸ λές αὐτὸ τὸ δηνειρό; δῆλο στενοχωριά
καὶ καυγάδες καὶ μασκαραλῆκι! τί λές, πουλάκε
μου, αὐτὸ τὸ δηνειρό καλό; κάθες σλλο.

Μόλας τὰς εἰλικρινεῖς προσπαθείας μου, τὴν φοράν-
ταύτην δὲν ἡδυνήθην νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα· ὅπως
δὲ συγκαλύψω τὴν ἀδυνατίαν μου, ἐστράφην καὶ
ἐπέπληξα τὴν πρωταίτιον, διότι μὲν εφερεν εἰς ἀμή-
χανον θέσιν· καὶ δηνωας, δὲ γέρων ἡρώτα περιεργος
τῇ συνέβαινεν.

Ἐσκεπτόμην εὐλογοφανές τι φεῦδος ὅπως δικαιο-
λογιθῶ, ὅτε μὲ ἀπήλαυξε τῆς δυσχεροῦς μερίμνης
δέεια κραυγὴ τῆς γραίας ἀθηγανίδος, ἐκτοξισάσης
ἀπὸ τοῦ παραβύρου ὑδρίων πρὸς τὴν ἀπέναντι γείτονα,
ἥτις ἀνταπεκρίθη δι' ἔτι τραχυτέρας. Πλαρχηρῆμα
δὲ γηραιός εἰκαδεσπότης, ἔγκαταλείψας με, ἔδραμεν
ὅπως ταχθῆ εἰς τὸ πλευρὸν τῆς συζύγου του καὶ προ-
φέρη τὴν ἀρωγήν του εἰς τὴν ἔριδα, ἥτις ἐντὸς στιγ-
μῆς, θαυμασίως ἐνισχύθη, πολλαπλασιασθέντων καὶ
τῶν ἀντιπαλων, καὶ προσεκτήσατο χαρακτῆρα ἐπί-
φοβον.

Δὲν εἶχομεν ἔτι συνέλθει ἐκ τῆς αἰχνιδίας ἐκπλή-
ξεως, δην προύξενησεν ἡμῖν τὸ απροσδόκητον συμβε-

βηκός, ότε ή σκηνή ἐλαθε περιεργοτέραν φάσιν. Ἐν καινουργίες σάρωθρον, εἰς τάπης ποικιλόχρους, ἔκρεμάσθησαν ἀπὸ τοῦ γειτονικοῦ παραθύρου· ἐν τῷ ἄμα δέ, οἱ ἡμέτεροι ξεναγοὶ ἐτράπησαν βρυχώμενοι πρὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ οἰκήματός των, καὶ δρατόμενοι τοῦ προστυχόντος ἐπίπλου, ἐπεδείκνυν αὐτό, ὑβρίζοντες πρὸς τοὺς ἔχθρους, παρόμοια ποιοῦντας. Φιλοτίμως δὲ πάνυ πρὸς ταῦτα ἴσοήθει καὶ ὁ μνηστήρ τῆς Ζαχαρένιας.

Μόλον δέ τι ἡ ἕρις διεξήγετο τὰ μάλα μεγαλοφώνως, δὲν ἡδυνάμεθα, ἐν τούτοις, νὰ ἔννοήσωμεν περὶ τίνος ἐπρόκειτο, διότι αἱ ὑβρεῖς ἀντηλάσσοντο ἐν τῇ ἰδιαιτέρῳ αὐτῶν γλώσσῃ, τὴν δοίαν οἱ ἐκπολιτισθέντες καὶ πρὸς τοὺς χριστιανοὺς δσημέραι ἀφομοιούμενοι ἀθίγγανοι, φάνονται μὲν σχεδὸν λησμονήσαντες, ἀλλ' ἀναλαμβνούσιν αὐτὴν ἐν στιγμαῖς πάθους, ἐγκαταλείποντες πρὸς στιγμὴν τοὺς τύπους τῆς μεταμορφώσεώς των.

Τὰ φαινόμενα δμως μᾶς ἐπειθον, ὅτι ἐγίνετο συναγωνισμὸς ἐπιδείξεως πλούτου, ἀφελέστερος μὲν κατά τι, ἀλλ' οὐδαμῶς ἀνοητότερος τοῦ συγχότατα καὶ παρ' ἡμῖν ἀπαντῶντος. Πλὴν, ὁ ἀγὼν ὑπῆρξεν ἀνίσος. Ταχέως τὰ γειτονικὰ ἐπιπλα ἐξηντλήθησαν, καὶ ἀπέμεινχν οἱ μαχηταὶ ὑβρίζοντες μόνον, καὶ θεώμενοι μετὰ φθόνου τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἀντιπάλων των, οἵτινες ἐξηκολούθησαν ἐπὶ μακρὸν ἐτι ἐν θριάμβῳ ἐκθέτοντες τὰ ἴδια τῶν. "Ολα τὰ ἐπιπλα ὑπέστησαν τὴν ἀναστόφευκτον παρέλασιν, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν προσκεφάλαιών ἐφ' ὧν ἐκαθήμεθα, ἀπερ ἐντὸς τῆς μανίας τοῦ πάθους, ἀποτόμως μᾶς ἀνηρπάγησαν.

"Ο θριάμβος ἡτο πλήρης· ἀλλ' οἱ νικηταὶ ἐδείχθησαν ἀπηνεῖς.

"Ἐν τῇ μέθῃ τῆς δόξης, ἥρπασαν τιλευταῖον καὶ τὸ κομβόδεμα τῆς Ζαχαρένιας, καὶ ἀνέπτυξαν πρὸ τῶν τεθαμβωμένων βλεμμάτων τῶν ἐκμανέντων πλέον πολεμίων, τὴν πολυτελῆ νυμφικὴν τῆς ἐσθῆτα. Τότε δὲ μόνον, θεωρήσαντες ἑαυτοὺς ἵκανοποιημένους, ἀπεσύρθησαν καὶ ἐπαυσαν τὰς κραυγὰς καὶ ἔχθροπραξίας. Τότε δὲ καὶ ἡμεῖς ἐμάθημεν, διτὶ τὸ αἴτιον τῆς ἀπροσδοκήτου ταύτης συγχύσεως, ὑπῆρξεν δοφόνος τῆς γειτονίσσης διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀστῆς νύμφης, ἣν καὶ κατηγόρησεν ὡς παρήλια, τοῦθ' ὅπερ συνήρπασεν ἡ ὁδεῖα ἀκοὴ τῆς μελλούστης πενθερᾶς, καὶ σύτως ἐξειλίχθη ἡ πολυτάρχος δσον καὶ πρωτότυπος ἐκείνη σκηνή.

— Ἔγω, κυρά μου, συνεπέρανεν ἡ ἀγαθὴ γραῖα, ζέρεις, γέρασα πλιὰ, καὶ τὰ γαιδούρια, — μὲ συμπάθησο — πληθύναν· πρέπει νὰ τὰ βόσκω, δὲν προφτάνω νὰ νοιάζουμαι καὶ τὸ σπῆτι. Οἱ ἀντροὶ λείπουνε δῆλη μέρα στὰ κάρβουνα. Θελήσαμε ποῦ λές νὰ στήσωμε μιὰ νοικοκυρά στὸ σπῆτι, καὶ εἰπαμε δὰ νάνε πολίτισα γιὰ νὰ ζέρη νὰ βάνη τάξι· γιατὶ θὰ ταφήσω οὖλα στὰ χέρια της νὰ κάνῃ ὅπως θέλει. Καταλαβαίνεις τώρα γιατὶ πειράχθηκε ἡ κυρά γειτονίσσα καὶ τὴν εἶπε χρονάτη; εἰδὲ πῶς παγασίνομε μπρὸς καὶ βάνε τάγκαδι της μᾶς ἔνοια της, καίνος πρέπει, δὲν τὴ θέλαμε μεῖς μωρὸ νὰ παιζῃ πεντόπετρας.

Ἐν τοσούτῳ, εἰχεν ἐπέλθει ἡ ἐσπέρα καὶ τράπεζα χαμηλὴ παρετέθη.

Τὰ φριγητὰ ἡσαν χρκούντως εὐάρεστα, συγκείμενα ἔξ ώῶν, βουτύρου, ὄπωρῶν, καὶ γλυκυτάτου γάλακτος, πρὸς δὲ τὴ Ζαχαρένια ἐδειξε, καθ' ὅσον παρετήρησα, ἰδιαιτέραν προτίμησιν. Τὸ γάλα δμως ἐκεῖνο προήρχετο ἐκ τῶν ὄνων, τὰς δοποίας ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ διατρέφουσιν οἱ ἀθίγγανοι, προμηθεύοντες αὐτοὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ ἀναχρησίαν διὰ τοὺς ἀσθενεῖς ὄνειον γάλα· καὶ ἡ πληροφορία σύτη πειθῆλθε λίσαν χργὰ εἰς γνῶσιν τῆς Ζαχαρένιας. Τὸ ἡδύνατο νὰ πράξῃ πλέον; Ἐσχε μορφασμὸν ἐσχάτης ἀηδίας, καὶ ἔξαγαγοῦσα λάθρα τὸ ρινόμακτρόν της, ἐπιτυσεν ἐν αὐτῷ καὶ ἐσπόγγισε τὸ στόμα, μὴ ἐλπίζουσα μὲν διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ καθαρίσῃ τὸν ἀνεπιστρεπτὲι μολυνθέντα στόμαχόν της, δεκθέντα ἐν ἀγνοίᾳ του μετὰ πάσης προθυμίας τὸ ἀφωρισμένην γάλα, ἀλλὰ τούλαχσιν, ὅπως ρίψῃ τὸ ἀνάθεμά της κατὰ τοῦ ἀσυνήθους καὶ διαμαρτυρηθῆ ὑπέρ τῶν ἀρχῶν της.

Περατώσαντες τὸ δεῖπνον καὶ συμφωνήσαντες διὰ τὴν ἐπαύριον τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου, ἀπεσύρθημεν εἰς τὸν δι' ἡμᾶς προσδιωρισμένον κοιτῶνα· ἦτο δ' οὗτος νεόκτιστον δωμάτιον, συνεχόμενον μετ' ἄλλου ἀρχαιοτέρου, καὶ οικοδομηθὲν πρὸς χρῆσιν τοῦ νεαροῦ ζεύγους. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θαλάμου, ἐπὶ τῆς καινουργοῦς ψιάθου τοῦ ἐδάφους, ἐτοποθετήθησαν παραλίλως αἱ στρωματαὶ μας, ἐφ' ὧν κατεκλίθημεν ἐνδεδυμέναις καὶ σιωπηλαῖ, διότι ἡ σύντροφός μου, ἀφ' ἡς στιγμῆς τὴν εἶχον ἐπιπλήξει, δὲν ἦνοιξε πλέον τὰ χείλη, ἀλλ' ἐτήρει ἐπίσημον σιγήν· προδήλως ἐλάμβανε μεγάλην τινὰ ἀπόφασιν.

Διεμείναμεν ἐπὶ μακρὸν σύτως ἀγρυπνοὶ καὶ αἱ ωραὶ παρήρχοντο· ἥδη οἱ ἀλέκτορες ἐσήμανον τὸ μεσούκτιον· πέριξ ἡμῶν ἐδέσποζε βικεῖα γαλήνη.

Αἴρνης ἡ Ζαχαρένια ἀνεκάθησε στενάζουσα. — "Ἄχ! τὶ κακὸ ἥταν αὐτὸ ποῦ μοῦρθε στὸ κεφάλι, τὶ κακὸ, νενέκα μου! πῶς νὰ κάνω, τὶ νὰ γένω τώρα! καὶ ἥρχισε νὰ δλολύζῃ, δηλοῦσα ἐν μέσῳ τῶν θρήνων της, διτὶ τὴ ἥτο ἀδύνατον νὰ ζῆσῃ ἐν μέσῳ τῶν ἀπαίδευτων τούτων ἀθίγγανων, οἵτινες ἐτραγον ὡς φθισικοὶ ὄνειον γάλα, ἐβλεπον τοιαῦτα νειρα, καὶ ἥριζον τοσοῦτον ἀλλοκότως. Προφανῶς, ἡ εὐφάνταστος νέα, μεταβαίνουσα ὅπως νυμφευθῆ εἰς τὸ χωρίον τῶν ἀθίγγανων, ἐφαντάζετο τοὺς κατοίκους αὐτοῦ πρίγκηπας.

— "Ἐχεις ἀδικον, κόρη μου· τὴ εἶπον· δλα αὐτὰ διορθόνονται εὐκόλως, ἀφοῦ οἱ ἀνθρωποι εἶνε τόσον καλῶς διατεθειμένοι καὶ δωποῦν εὐκατάστατοι· τὶ κλαίεις τώρα; ἐπρεπε νὰ τὸ σκεφθῆς πρὶν· ἐγνώριζες διτὶ ἡσαν ἀθίγγανοι, ἐγὼ τούλαχιστον τοὺς εύρισκω πολὺ καλλιτέρους, παρ' ὅτι τοὺς ἐφανταζόμην.

— Μὰ ποῦ νάξερε, φῶς μου, ποῦ θᾶνε τέτοιοι! Καλὲ τὴν πρώτη μέρα εἶδαμε τόσα, τὶ θὰ δοῦμε αὔριο; "Α! δὲ θὰ μπορέσω νὰ βαστάξω, θὰ πεθάνω σὺν μείνω σὲ τέτοιο μέρος· νὰ φύγωμε, σουλτάνα μου, νὰ φύγωμε!

— Τὶ λέγεις; τόσον γρήγορα λοιπὸν ἐλησμόνησες τὴν ἐν Κωνσταντινούπολει καταστασίν σου· μήπως γίνονται ὀλιγώτερες ἔριδες εἰς τὴν γειτονείαν σου;

μὴ εἰσαι ἀνόητη· θέλεις νὰ ἐπιστρέψῃς ὅποισα, μὲ ποιαν ἐλπίδα, ἀφοῦ εἰς τὴν Πόλιν ἐπώλησες ὅτι εἰχες; Εἶνε πολὺ ἀργά, τὶ ἡμπορῶ νὰ σὲ κάμω πλέον, ἀφοῦ τὰ πάντα συνεφωνήθησαν, καὶ οἱ ἀνθρωποι ἡτοι μάσθησαν.

Μάτην δύως προσεπάθησα νὰ τὴν παρηγορήσω· ἔκεινη, ἐπὶ τῷ λογισμῷ ὅτι μετά τινας ὥρας θάνατελλεν ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου της, κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀπογνώσεως.

Μετ' ὄλιγον ἡγέρθη καὶ ἀνοίξασα τὸ παράθυρον, ἵστη πρὸ αὐτοῦ ἀφωνος, ἀναπνέουσα τὸν καθαρὸν ἄέρα· ἀκολούθεις δ' ἐπιστρέψασα πρὸς με:

— Σὲ λίγη ὥρα θὰ φένη, μοὶ εἴπεν, σήκω κοκόνα μου νὰ κατεβοῦμε ἀπ' τὸ παράθυρο, καὶ νὰ φύγωμε τὸν δρόμο τὸν ξέρομε.

— Καὶ πῶς; ν' ἀφήσωμεν τοὺς ἀτυχεῖς ἀνθρώπους κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; εἰσαὶ τρελλή;

— Άλλ' ἔκεινη ἡρχισε καὶ πάλιν τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ὀλολυγμούς, παρακαλοῦσα με νὰ σπεύσω πρὶν ἐπέλθῃ ἡ ἡμέρα. Ἐσκέφθην, ὅτι ἐκ πρώτης ἀρχῆς ὁ σκοπός μου ἦτο, οὐχὶ νὰ νυμφεύσω, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ εὐχαριστήσω αὐτήν. Δὲν ἐπεθύμουν νὰ θεωρηθῶ ὑπὸ τῆς μεμψιμούρου ἔκεινης γυναικὸς ὡς αἰτία τῆς δυστυχίας της, οὔτε νὰ γίνω τοιαύτη διὰ τοὺς ἀγαθούς ἀθηγαγάνους. «Ἄς τὴν εὐχαριστήσω καὶ πάλιν. «Οσον δ' ἀφορᾶ τοὺς ἀτυχεῖς ξεναγούς μας, ὅπως ἡλθομεν ἀπρόσκλητοι, οὐτὼ καὶ ἀπηρχόμεθα ἀνευ εἰδοποιήσεως. Τοῖς ἦτο πεπρωμένον, διότι πολὺ εἴχον θριαμβεύση χθὲς, καὶ ἦτο καιρὸς νὰ ταπεινωθῶσιν. Ήγέρθην, ἐλάβομεν τὸ δέμα τῆς Ζαχαρένιας, τὸ παράθυρον ἦτο χαμηλόν, κατέλθομεν εὐκολώτατα χωρὶς οὐδένα νέφυπνήσωμεν, τὸ ἐπανεκλείσαμεν, καὶ ἐτράπημεν πρὸς τὴν δόδον δι' ἓς εἴχομεν ἔλθει.

Μετά δύο ὥρας ἐφάστημεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὴν στιγμὴν ἔκεινην λευκὴ γραμμὴ ἐχαράσσετο ὑπεράνω τῆς Χρυσοπολεως, ἀγγέλουσα τὴν Ἡώ· καὶ ὁ νοῦς μου ἐστρέφετο πρὸς τὸ ταπεινὸν χωρίον τῶν Λιτρῶν, ὅπως παραστῇ εἰς τὴν οἰκτρὰν ἑέγερσιν τοῦ ἐγκαταλειφθέντος γαμβροῦ, τοῦ ὅποιου τὸ ἐνύπνιον ἐπέπρωτο νὰ ἐπαληθεύσῃ συμφώνως πρὸς τὰς ἐρμηνείας τῆς Ζαχαρένιας, ἡτις ἀπεδόθη καὶ πάλιν εἰς τοὺς δανειστάς της, ὅπως ἂντα πᾶσαν τοὺς πολυπαθοῦς βίου της δυσχέρειαν, θρηνητὴ καὶ μεταμελῆται διὰ τὴν νυκτερινὴν ἔκεινην δραπέτευσιν.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΟΥ

ΦΥΛΑΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ EN BENETIA.

(Ἀναμνήσεις Ιταλικαὶ)

I

Περίεργον συμβούλην θὰ δύσω εἰς τοὺς ἀναγνώστας, ὅσοι ἐπισκεφθῶσι τὴν Βενετίαν. Θὰ συγένη-

λεύσω αὐτοῖς νὰ ἴδωσι τὰς φυλακὰς τῶν καταδίκων γυναικῶν, τὰς ὅποιας ὀλίγιστοι ἐκ τῶν μεταβανόντων ἔκει ἐπέφθησαν νὰ ἴδωσιν.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ἀρθροῦ τούτου, θὰ νομίσῃ τις ἵσως, ὅτι πρόκειται περὶ φυλακῶν τρομερῶν, ὅποιαι αἱ γνωσταὶ «ὑπὸ τοὺς μολύβδους» (settoi piombi), ἢ «φρέατα» (pozzi). Σπεύδω νὰ εἴπω, ὅτι πρόκειται ἀκριβῶς περὶ τοῦ ἀντιθέτου.

Αφοῦ ἴδωσι τὰς ὑπὸ τὰ φρικώδη ὄντα φυλακὰς ἔκεινας τῆς Βενετικῆς πολιτείας, ἀφοῦ ἐπισκεφθῶσι τὸ Δουκικὸν ἀνάκτορον μὲ τὰς πολυτελεῖς μὲν ἄλλ' αἰματηρᾶς ἴστορίας αἰθύνσας «τῶν τριῶν» καὶ «τῶν δέκα», μὲ τὰς φυλακὰς, ὑπὸ τὰ ἀπαίσια ἔκεινα ὄντα φυλακατα· ἀφοῦ διέλθωσι «τὴν γέφυραν τῶν στεναγμῶν» καὶ ἴδωσι τὰ «στόματα τῶν λεόντων», καὶ ἀφοῦ περιέλθωσι τὸ ἐν τῷ ναυστάθμῳ Μουσεῖον μὲ τὰ ὄργανα τοῦ βασανισμοῦ, ἐπισκεπτόμενοι κατόπιν τὰς σημερινὰς φυλακὰς τῶν γυναικῶν, θὰ αἰσθανθῶσιν οἵοις ἀνακούφισιν ἀπὸ τῶν πνιγηρῶν ἐντυπώσεων, δις ἐμπνέουσι τὰ φρικώδη μνημεῖα τοῦ τρομεροῦ παρελθόντος. Θὰ εὑρωσιν εὐάρεστον σημεῖον τῆς προόδου τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ἴδωσιν ἴδρυμα, δι' ἡμᾶς μὲν τοὺς ἔλληνας διδακτικώτατον, διὰ πάντα δὲ σπουδάζοντα τοὺς οἰκους, ἐν οἷς διαιτᾶται ἡ πάτγουσα μερὶς τῆς ἀνθρωπότητος, εὐάρεστον.

Δὲν ἡξεύρω ἢν θὰ εὕρωσιν ἐν κύταις, οἷαν τάξιν καὶ εὐάρεστειν εὗρον, ὅτε πρὸ τριετίας (κατὰ Ιούλιον τοῦ 1885) ἐπετελέθην αὐτάς. Δὲν ἔχω δύως λόγους νὰ φοράμαι, ὅτι θὰ ἐγειροτέρευσαν ἔκτοτε ἔκει τὰ πράγματα.

II

Η φυλακὴ αὕτη δὲν κεῖται ἐπὶ ἐνὸς τῶν τελματωδῶν νησιδίων, ἀτιγα συνδέονται διὰ γερυρῶν καὶ ἀποτελοῦσι τὴν κυρίως πόλιν τῆς Βενετίας. Κεῖται ἐπὶ τῆς ἀσυνδέτου μὲν μετὰ τῶν πολλῶν, κατωκειμένης δύως καὶ νῦν καὶ ἀποτελοῦσας μέρος τῆς Βενετίας νήσου «Ἐθραϊκῆς» (giudecca).

Ἐπ' αὐτῆς εὑρηνται καὶ αἱ σημεριναὶ φυλακαὶ τῶν καταδίκων ἀνδρῶν. Ως φυλακαὶ τῶν ὑποδίκων χρησιμεύουσιν ἡδη, αἱ παρὰ τὸ Δουκικὸν ἀνάκτορον καὶ μετ' αὐτοῦ διὰ τῆς ὑποστέγου «γεφύρας τῶν στεναγμῶν», συνδέομεναι παλαιαὶ φυλακαὶ τῆς Δημοκρατίας.

Απώλεσα μίαν ὥραν καὶ πλέον ἔως νὰ εἰσέλθω· διότι αἱ μοναχαὶ, αἰτινες διευθύνουσι καὶ φυλάττουσιν αὐτὰς, ἐζήτησαν ἀδειαν τοῦ νομάρχου ἢ τοῦ Διευθυντοῦ τῶν ἀνδρικῶν φυλακῶν κ. «Ἐρρίκου Ντέλλη, δστις ἐθεώρει ἀσυτὸν ἀναρμόδιον νὰ δώσῃ σύττασιν. Ἐπενήλθον, κ' αἱ ἀδελφαὶ μοὶ ἐπανέλαβον. ὅτι ταῖς ἡρεῖ ἡ σύττασις τοῦ κ. Ντέλλη.

Εἶχον ἡδη γ' αρίστει αὐτὸν, καὶ φιλοφρόνως κατὰ τὴν ἐπάνοδόν μου, μοὶ ἐδοκει συστατικὴν ἐπιστολὴν. Μολονότι δὲ οἱ Γονδολιλέραι, ἐπὶ ὑποσχέσει κρείσσονος ἀμοβῆς, εἶχον ἀφῆσει τὴν συνήθως ἀκεηράν αὐτῶν καταλασίαν, δὲν κατέφωναν νὰ τελέσω ταχύτερων.